
Београдска дефектолошка школа
Вол. 20 (3), бр. 60, 563-578, 2014.

УДК 376.33
Примљен: 30.9.2014.
Прихваћен: 30.11.2014.
Оригинални научни чланак

СПЕЦИФИЧНОСТИ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА МЛАДИХ ГЛУВИХ И НАГЛУВИХ

Стеван Несћоров

ОШ „Радивој Поповић“, Земун

Социјална укљученост је један од најважнијих приоритета када говоримо о инклузивном концепту развоја друштва. Учествовање у редовним друштвеним шоковима је, не једини, али свакако важан, показатељ квалитета живота особа са инвалидитетом.

Учесће особа са инвалидитетом у свакодневним друштвеним активностима је ограничено због економских и социјалних баријера. Предрасуде оштре популације ипак иду значајну улогу. Глуми и наглуми се дешавају ипак иду значајну улогу. Глуми и наглуми се дешавају ипак иду значајну улогу. Глуми и наглуми се дешавају ипак иду значајну улогу.

Основни циљ истраживања био је да одговоримо на питање којим активностима се баве млади глуми и наглуми током слободног времена, односно да одговоримо на питање којим активностима се баве млади глуми и наглуми током слободног времена. Интересовало нас је које су специфичне активности и садржаји којима се млади глуми и наглуми баве током слободног времена.

На основу резултата овог истраживања покушали смо да на смислен начин интерпретирамо понашање младих глуми и наглуми током слободног времена.

Резултати истраживања су показали да је најзаступљенији модел слободног времена оријентисаном на садржаје који представљају активности усмерене ка забави. То су углавном активности, попут праћења телевизијских серија и читања часописа, које не захтевају веће интелектуално ангажовање.

Глуми и наглуми се највише друже међусобно, што потврђује наше претпоставке о повезаности у заједници глуми. Сви испитаници редовно посећују клубове глуми. Наши испитаници доста слободно

времена проводе уз комјутере, рејко праће вести на знаковном језику, а од филмских жанрова највише воле хорор филмове.

Ови резултати о слободном времену глувих и наглувих су у складу са резултатима других истраживања о слободном времену младих ошине популације, у смислу што да говоре да су млади углавном „пошрошачи“ културе, окренути културној рецеџији и пасивнијим облицима провођења слободне времена

Ово је специјалне едукације и рехабилитације које се шиче квалитетна живота особа са инвалидитетом, односно квалитетна живота глувих и наглувих је код нас недовољно истражено. Тим ишћањима су се до сада углавном бавиле невладине организације кроз међународне пројекте који су се бавили праћењем остваривања права особа са инвалидитетом. Добијени резултати представљају добру основу за даља истраживања културних навика младих глувих и наглувих. Ваљало би истражити повезаност између активности у слободном времену са социо- економским статусом породице, олом, условима живота као и месном становања.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: млади глуви и наглуви, слободно време, култура глувих

УВОД

Положај особа са инвалидитетом, посебно у односу на квалитет живота и слободно време не можемо анализирати посматрајући особе са инвалидитетом генерално, као социјалну категорију. У зависности од степена и врсте инвалидитета, можемо говорити о категоријама особа са инвалидитетом које се мање или више успешно боре са социјалним баријерама приликом учешћа у друштвеним збивањима која се тичу слободног времена. Неке категорије ће имати израженије тежње и могућности за учествовање у активностима, док друге категорије неће имати такве могућности.

Иако се друштво декларативно залаже за укључивање особа са инвалидитетом у све активности у којима учествује и општа популација, што се често узима за мерило успеха социјалне инклузије, мало тога је урађено да се то и омогући. Протеклих година јавност и стручна јавност се највише баве образовном инклузијом која је само један сегмент социјалне инклузије. Као пример нам може послужити пример глувих и наглувих који немају обезбеђен превод на знаковни језик разних телевизијских емисија, позоришних представа и филмова, културних збивања у локалној заједници. И многе друге ствари им нису доступне.

Развој интересовања глуве и наглуве деце и стицање искуства условљени су развојем говора и језика, који је под директним утицајем врсте и степена оштећења слуха.

Многа истраживања су открила да искуство чини основу сваког понашања, па самим тим и говорног понашања. На основу тога је јасно да слушно оштећено дете има врло ограничено искуство за разлику од детета које чује, јер је орални говор упућен на аудитивне сигнале. „Говор је инструмент, средство и оруђе којим се искуство симболише и саопштава. Када се искуство само промени, када је састављено на другачији начин, онда се и значење мења“ (Mukleburst, 1964). Дете оштећеног слуха у стицању искуства наилази на непремостиве тешкоће, јер орални говор треба да прими визуелним путем, а он је непотпун и ограничен и за њега је врло тешко да уопшти искуство и вербално се изрази, (Виготски, 1977). Оштећење слуха погађа све аспекте развоја индивидуе.

Најизразитија последица оштећења слуха је неразвијен говор. Такође, многе неправилности које се јављају у усменом говору рефлектују се и у читању и у писању (Димић, 1996).

Заједница глувих подразумева оне глуве и наглуве особе које деле заједнички језик, заједничка искуства и вредности, заједнички начин интеракције међусобно и са чујућим људима. Култура глувих је феномен који, како наводе (Padden & Humphries, 2005), обухвата социјална уверења, понашања, уметност, књижевну традицију и историју. Када се о глувоћи говори са културног аспекта, реч глуви се често пише са великим Г у називу «Глуви». Када се описује аудиолишко стање онда се користи мало слово г за «глувоћу» (Berke, 2010).

Култура глувих постоји највише зато, јер општа популација не може у потпуности да се прилагоди потребама глувих и наглувих људи, њиховим навикама и интересовањима. Без обзира колико добро глува или наглува особа говори или чује, она и даље доживљава баријере и осећај отуђености. Сходно томе многи глуви и наглуви природно гравитирају према људској скупини особа у истом положају.

Окупљајући се у клубовима глувих, кроз организовање активности које су у складу са њиховим интересовањима они на специфичан начин проводе своје слободно време и показују нам да су нашли место где могу бити нормални и задовољни собом.

Специјалне школе, односно школе за глуву и наглуву децу су темељ заједнице и културе глувих. Велики број глуве и наглуве деце се школује и васпитава у установама интернатског типа, односно у школама за децу оштећеног слуха са домом ученика. Дефектолози сурдолози се свакодневно сусрећу са бројним проблемима и недоумицама и налазе

се пред изузетно одговорним задатком припреме глувог детета да након школовања спремно напусти интернат (Несторов С., 2010). Проблеми се огледају у непостојању званичног плана и програма васпитног рада у домовима за глуву децу, као и хетерогени састав васпитних група.

У овој области до сада су истраживали Арсић Р. и Ковачевић Ј. и дошли до сличних закључака. Поменути аутори су анализирали програм васпитног рада једне установе и дошли до закључка да је неопходно садржаје васпитних компоненти прилагодити пре свега узрасту васпитаника али и другим специфичним карактеристикама (Арсић Р., Ковачевић Ј., 2009).

Многа глува деца и млади поред оштећења слуха имају и друге сметње у развоју, па ову групу називамо вишеструко ометена глува деца. Интересовања вишеструко ометене глуве деце су другачија него код глуве деце без додатне ометености, што захтева другачију организацију дневног ритма активности, васпитног рада и слободног времена у дому и школи (Несторов С., 2006). У вези организације слободног времена глуве деце, у истраживању које су спровели Димић Н. и Несторов С., 2009., највећи број дефектолога сурдолога сматра да се у школама и домовима за глуву и наглуву децу организација слободног времена и слободних активности не разликује у односу на врсту ометености, већ је све исто и за вишеструко ометену глуву децу и за глуву децу која нису вишеструко ометена. Ипак, дефектолози по овом питању имају супростављена мишљења и мањи број сматра да се активности разликују, тако што су плански другачије осмишљене или због тога што вишеструко ометена деца не могу да учествују у свим планираним активностима које се одnose на глуву децу без додатних сметњи у развоју.

Слободно време

Време (стсл. *врѣмѧ*; лат. *tempus*; грч. *χρόνος*) је један од основних појмова у религији, филозофији и науци. Време се често описује као линеарни континуум, неповратни след који се протеже према назад (у прошлост) и према напред (у будућност). Зависно од теоријског оквира, овај след се схвата као бесконачан или као коначан.

У физици, време је једна од основних физичких величина, која се одређује помоћу кретања небеских тела. У филозофији, време је димензија следа бића једног након другог, бивања ствари у промени њиховог настајања и нестајања, за разлику од простора као димензије која омогућује опстанак бића једнога поред другог.

Хераклит је одредио време као чисто мењање тако да оно, у својој суштини, и јесте и није. Аристотел је поимао време као дељиви континуум који се не може свести на збир невремених тренутака, као услов промене и кретања који се не може свести на промену и кретање и као број који се броји - садашњост је за време исто што и јединица за бројни низ. Аристотел дефинише време као „број кретања према ономе што је било раније и што ће бити касније“. Овај појам времена остаје меродаван вековима све до Њутонове теорије »апсолутног времена«

Стари век је наслућивао да је време повезано са променама у природи и догађањима (Аристотел), да би тек Лукреције у последњем веку пре нове ере сматрао да ми уствари градимо време „од дана и ноћи и других сличних дешавања са нашом осећајношћу и нашим стањима смирености, са нашим одмарањима и кретањима“.

Кант време схвата као темељну мисаону категорију. Кант је тврдио да време има „емпиријски реалитет“, али истовремено и „трансцендентални идеалитет“, јер се време као и простор не може непосредно искусити већ су то априорни услови свеколиког искуства. Кант је сматрао да је време „чиста форма опажаја“ која се налази у људском субјекту. Материјал чула човек увек прима у форми простора (форми „спољашњег“ чула) и у форми времена (форми „унутарњег“ чула). Сва сазнања имају „априорност“ (a priori) обе ове „форме опажаја“ као нужну претпоставку. У својим размишљањима Кант наводи да је „време нужна представа која чини основ свих опажања. У погледу појава уопште, само време не може се уништити, премда се појаве могу издвојити од времена. Време је, дакле, дато априори. Једино у њему могућа је сва стварност појава. Ове појаве могу све скупа да отпадне, али само време (као општи услов њихове могућности) не може се уништити.

Време је у своме току круто, једносмерно, незаобилазно. На време, као на чин трајања, се свде сви облици постојећег, као на последњу суштину која је јединствена и недељива, на коју се могу свести сви облици постојања и кретања.

Бојанин, 1985, истиче да ми немамо чула преко којих би вршили опажање ове димензије нашег постојања. Облици времена не могу да се опицају нити могу да се фиксирају погледом (или неким другим чулом) на даљину.

Пијаже, према Бојанину, сматра да простор чини логику односа међу предметима, а време представља координацију тих односа у кретању. То сликовито илуструје тако што простор сматра кутијом у којој се налазе тела, а време филмском траком која прикатује догађања. Према томе, простор садржи у себи принцип статичности нашег постојања, док

је време принцип покрета, динамика односа у том једносмерном току нашег постојања.

Бланка Флипцова, према Божовић, 1975, наводи да је слободно време, оно време које човек може да употреби непосредно за себе, време у коме максимално припада сам себи, у коме може да ради више него икад- оно што га забавља, што му доноси радост, забаву и одмор, а тиме дакле, извесну корист. Исти аутор наводи да Dumazedier истиче три најважније функције слободног времена (1) одмарање, (2) разонода и (3) развитак личности.

Одмарањем се отклања замор изазван производним радом и отуђеном активношћу уопште. У овом временском интервалу човек се опоравља од физичких и нервних оштећења која често настају при монотонном професионалном раду. Друга функција слободног времена, садржана у разоноди и забави, усмерена је на стварање услова који би успешно прекидали сивило и монотонију свакидашњице. Монотонија и досада нису, дакле везане само за процес производње, већ су често саставни део целокупног појединачног и групног живљења. Dumazedier, 1974, скреће пажњу на две врсте разоноде: (1) разонода која битно утиче на стил живота појединца претежно реалним, практичним активностима (путовања, игра, спорт, свирање на музичким инструментима и слично), и (2) разонода која настаје фиктивним активностима у додиру са уметничким садржајима – посредством такозване пројекције идентификације (читање, посета биоскопу, позоришту и слично). Таква разонода, сматра овај аутор, представља својеврсан вид бекства из реалности и служи као компензација за „измрвљени“ живот. Трећа функција слободног времена омугућила би несметан и слободан развитак личности. Она је један од услова спонтаног раста и афимације човекових стваралачких снага, његове свести. Она отвара могућност да се личност самореализује, стваралачки и друштвено укључи и ангажује; једном речју, да оствари своју потпуну аутономију која ће потврдити њену посебност и њену универзијалност. Ова функција, без сумње најсложенија и најтеже остварива, укључује у себе многобројне димензије човекове реалности. Кроз слободно време одвија се значајан део социјализације младих – део који их приближава њима самима али и друштву у коме живе, наводи Dumazedier, 1967, према Илишин, 2002.

Тежња да се постичне стање задовољства уствари је претпоставка слободног времена јер слободно време може значити истовремено и отклањање сваке напетости, сваке пажње, сваке концентрације и слободан напор, много интензивније од напора у професионалном раду, напор сличан „религиозној аскези“. Тај напор, „одгојена радост“, па чак о

строга дисциплина имају своју претпоставку слободан избор и индивидуално опредељење.

Генерално, слободно време се сматра супротно од плаћеног посла. Оно представља период времена и уживање када људи могу да се укључе у активности по сопственом избору. Сходно томе, ово може представљати неку врсту проблема за незапослене људе који нису плаћени за свој рад, па насупрот томе немају „слободно време“. Поред категорије незапослених, овим проблемом могу бити погођене и жене које дан проводе код куће као домаћице, затим и пензионери. За жене домаћице, на пример, слободно време је у супротности са кућним пословима. Ово правило не мора да важи за оне људе чији животи нису углавном организовани око тога шта други људи сматрају за слободно време и разоноду.

Глуви и наглуви и слободно време

Учешће особа са инвалидитетом у свакодневним друштвеним активностима је ограничено ограничено због економских, социјалних и других баријера. Највећи део активности слободног времена већине људи се одвија код куће уз гледање телевизије, примање гостију, забаву са пријатељима, слушајући музику и читање. Исто важи и за особе са инвалидитетом (Barnes, 1991), иако су за њих то најчешће кућне активности.

Такође многи људи са инвалидитетом, без обзира на пол, имаће мање слободног времена него еквивалентни људи без инвалидитета. Особама са инвалидитетом биће потребно више времена за обављање кућних и личних активности. Ако је степен инвалидитета већи, биће им потребно више времена за обављање ових послова, па самим тим мање слободног времена. (Oliver, 1998).

Могућност људи да уживају у слободном времену је тесно повезана са њиховим радним статусом. Незапослени људи често налазе да је изузетно тешко да организују своје животе везано за слободно време наводе Fagin and Little, 1984; Parker, 1979; Willis, 1985, према Barnes 1991. То подједнако важи за особе са инвалидитетом као и за људе без инвалидитета.

Иако гледање телевизије не захтева посебне услове, за глуве и наглуве ово постаје још један проблем јер се емисије ретко титлују и преводе на знаковни језик, а многи немају телевизоре који подржавају технологије попут телетекста.

Стереотипне претпоставке о особама са инвалидитетом на основу празноверја и предрасуда наслеђених из ранијих времена и даље су својствени нашој култури. И даље опстају захваљујући утицају

телевизије, радија, филма и реклама које величају физичко савршенство. Не могу се само ове ствари сматрати одговорним, али се њихов утицај не сме занемарити.

Глуви и наглуви се тешко прилагођавају овим утицајима, па је разумљиво да се друже и окупљају у клубовима глувих. Отуда је и настао феномен који је данас у целом свету познат као „заједница Глувих“ и „култура Глувих“. Због тога се анализа слободног времена глувих и наглувих не може вршити без разумевања ових појмова.

Заједница Глувих, састављена од људи који себе сматрају припадницима друштвене, културне и језичке мањине, препозната је већ дуги низ година. Почетно слово које означава глувоћу не пише се малим сливом као да означава стање или недостатак, већ почетним великим словом које означава заједницу Глувих. У свету су глуви и наглуви остварили многа права која им припадају на основу добре легислативе.

Један од главних начина на који се глуве особе окупљају и организују је чланство у локалним клубовима глувих, где деле своје слободно време са другим људима који имају слична искуства, интересовања и поглед на свет. Како истиче Мартин, 2009, ови клубови глувих служе као друштвена и културна чворишта за заједницу глувих, омогућавајући глувим људима да формирају личне и заједничке везе које никако нису везане само за физичке просторе клубова. Клубови омогућавају пренос заједничке културе, језика, традиције и историје међу глувима.

Клуб глувих емоционално испуњава своје чланове и омогућава им да испуне своје слободно време. Глуви и наглуви у клубу глувих имају разне могућности забаве, овде срећу пријатеље са који им дају емоционалну и психичку везаност за заједницу глувих, као и физички простор у ком се ове активности одржавају. Термин «клуб Глувих» је важан за осећај заједништва и припадности и глувима је синоним за проведено слободно време.

Особе са инвалидитетом у свету више времена проводе у заједничким активностима са људима без инвалидитета. Такозвани специјални клубови се сматрају супротним инклузивном концепту развоја друштва и постали су пример сегрегације. Ипак, када говоримо о глувима, јасно је да су они посебна и специфична категорија особа са инвалидитетом.

Особе са инвалидитетом „су издвојене од опште популације“ што одржава социјалне вредности и перцепцију где се ове особе виде као „несрећне, бескорисне, другачије, потлачене и болесне“. Хант даље наводи и следеће: «Проблем инвалидности не лежи само у умањењу вредности функција и њеним утицајима на особу појединачно, већ, што је још важније у односу индивидуе са «нормалним» људима» (Hunt, 1966, p.146).

У културно и економски развијеним друштвима, попут Финске, глуви имају клубове и организације које нуде подршку својим члановима. Имају музеј глувих, заступају своје чланове, промовишу културу Глувих, ступају у шира партнерства као што је Нордијски савет глувих и слично, све са циљем добробити својих чланова.

ЦИЉ И ЗАДАТАК ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања био је да одговоримо на питање којим активностима се баве млади глуви и наглуви током слободног времена, односно да опишемо на који начин они проводе слободно време.

Узорак су чинили глуви и наглуви различитог узраста и пола, чланови Удружења глувих. Група коју називамо млади у истраживањима се на различите начине омеђује (углавном узрастом). Наш узорак чини старосна група од 15 до 30 година. Коначни узорак истраживања сачињен је од укупно 30 испитаника.

Применили смо посебно дизајниран упитник који је примерен постављеним циљевима и задацима истраживања. Упитник је дизајниран тако да испита интересовања глувих и наглувих особа и начин на који проводе слободно време. Упитник је замишљен по принципу давања одговора затвореног типа. Посебно смо се трудили да приликом испитивања, уз помоћ знаковног језика, омогућимо да испитаници добро разумеју шта се од њих тражи.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ

За младе готово да нема важнијег времена од слободног времена. Гантер и Мур (Gunter and Moore, 1975) виде слободно време као производ постиндустријске ере и наводе да су и млади управо њен продукт, тврдећи да се младост и понашање младих готово у потпуности могу дефинисати временом ослобођеним од обавеза. поткултурне групе младих проводе слободно време под великим је утицајем животних стилова одраслих представника одређене друштвене заједнице (Zeijl et.al., 2000). Тако се може рећи да се преко слободног времена млади приближавају свету одраслих.

Јарић (2003) је групе које слободно време испуњавају пре свега разонодом и забавом назвала „гости“ алудирајући на њихову неспремност да се суоче са реалним проблемима. Марићева за групу младих који су опредељени за овакве активности користи термин „срећна гомила“ (Марић, 1988). Сличне моделе провођења слободног времена нашли су

и други истраживачи. У Пантићевом истраживању фактор са највећим засићењем је забава.

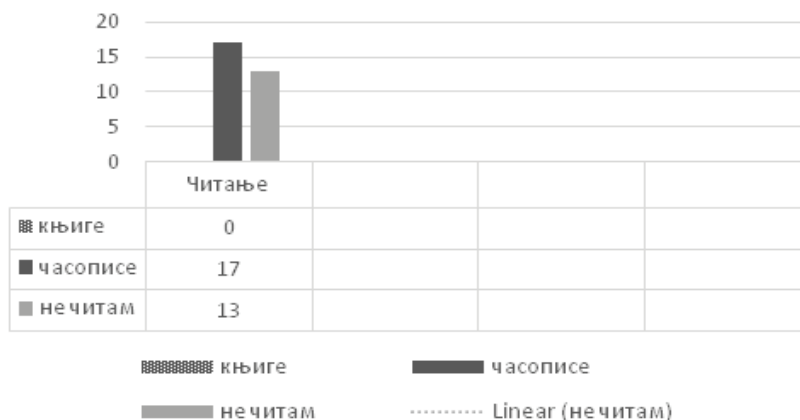
На основу резултата истраживања утвржено је да је више од половине учесника истраживања завршило занатску школу (43%), затим средњу школу (23%), 17% испитаника који су завршили само основну школу су у моменту испитивања били ученици средње школе, а само њих петоро (17 %) завршило је вишу школу. Из података се закључује да је врло мали проценат глувих и наглувих са завршеним вишим степеном образовања.

Висок проценат испитаника са завршеном занатском, средњом или вишом школом је тренутно запослено, њих 40%. Висок степен незапослености се негативно одражава на социоекономски статус испитаника, па самим тим и на избор и могућности садржаја у оквиру слободног времена.

Испитаници већином живе у породицама у којима сви чланови чују, а само два члана, браћа и сестре, су такође глуви. Ако овом податку додамо и податак да су се сви испитаници изјаснили да више воле да се друже са глувима него са чујућима, може се закључити да породица не може да задовољи све њихове потребе и интересовања. О овоме би свакако могло даље да се истражује.

Млади глуви и наглуви у слободно време не читају књиге, чак ни ученици средње школе. Највећи број оних који читају је одабрао часописе, њих 17, док скоро половина испитаника не чита ништа од понуђеног, њих 13 (графикон 1.).

Графикон 1

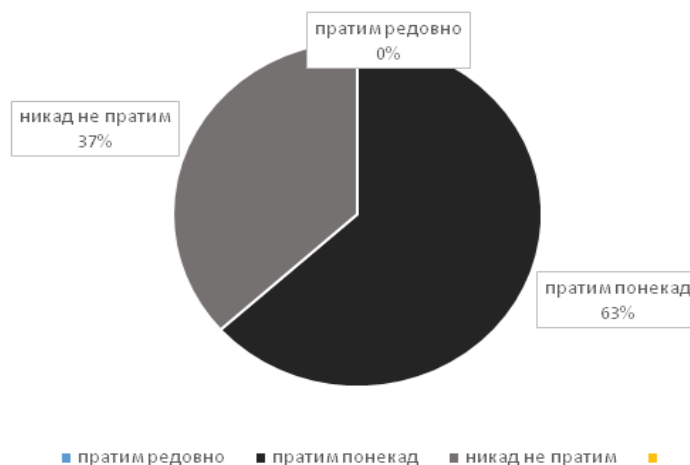

Интересовало нас је коју врсту телевизијског програма млади и глуви и наглуви прате у слободно време. Утврдили смо да су актуелни садржаји везани за спорт и о томе извештава 60% испитаника, углавном мушког пола. Емисије о науци и политичке емисије не прати ни један испитаник, а серије прати 40% испитаника и то највише оних женског пола, њих 12 и један испитаник мушког пола.

Ови подаци могу указати да наши испитаници нису довољно информисани о актуелним друштвеним и политичким збивањима. Вероватно је разлог за то у неприлагођености програма у смислу не постојања превода на знаковни језик или титла. Јасно је да за преносе спортских догађаја то није потребно, а телевизијске серије су титловане на српски језик.

Ипак, знамо да на телевизији постоје једном дневно информативне вести за глуве које се преводе на знаковни језик. Интересовало нас је да ли наши испитаници прате ове вести са циљем свакодневног информисања. На основу резултата истраживања закључујемо да ни један испитаник не прати ове вести редовно. Чак 37% испитаника никад не прати вести на знаковном језику (Графикон 2). Ипак, сви испитаници су се изјаснили да вести прате путем интернета и то не редовно, већ понекад. Закључујемо да су испитаници незаинтересовани за вести, како на знаковном језику, тако и у другим облицима. Да ли је разлог говорно језички дефицит, недостатак образовања, времена или нешто друго истражићемо у наставку истраживања.

Графикон 2 Вести на знаковном језику

Млади глуви и наглуви од понуђених осам филмских жанрова, највише преферирају хорор филмове и то више од половине испитаника оба пола. Такође, следећи жанр на њиховој листи интересовања су комедије, о чему извештавају искључиво испитаници женског пола, као и акциони филмови. Филмови сврстани у категорију драме, историјски, породични, документарни и трилер нису наведени од стране испитаника.

Наши испитаници доста слободног времена проводе уз компјутере, и то свакодневно. Сви испитаници имају компјутер, а резултати указују на то да млади глуви и наглуви компјутер користе искључиво у сврху забаве. Сви испитаници су се изјаснили да компјутер користе за забаву, а не за писање, посао...

Приступ интернету испитаницима служи за активности на друштвеним мрежама, о чему извештава 93% испитаника, док 7% испитаника интернет највише користи за гледање видео записа. Ни један испитаник не наводи да интернет највише користи за прикупљање информација (Графикон 3).

Графикон 3 Употреба интернета

На основу резултата може се закључити да испитаници у високом проценту одлазе у биоскоп, али ипак ретко. Често посећују ресторане, кафане и кафиће и присуствују спортским дешавањима. Знатно мањи број њих одлази у цркву, односно само 3 испитаника често одлазе у цркву, њих 20 ретко одлази, а само седморо никада.

Сви испитаници су се изјаснили да редовно посећују клуб глувих и у разговору са њима током испитивања закључили смо да им је то основна асоцијација за појам слободног времена и дружења. Како смо и раније истакли ови клубови глувих служе као друштвена и културна чворишта за заједницу Глувих, омогућавајући глумим људима да формирају личне и заједничке везе које никако нису везане само за физичке просторе клубова. Клубови омогућавају пренос заједничке културе, језика, традиције и историје међу глумима.

ЗАКЉУЧАК

Наш основни истраживачки задатак био је да одговоримо на питање које су специфичне активности и садржаји којима се млади глуви и наглуви баве током слободног времена. На основу резултата које смо добили у овом истраживању покушали смо да на објаснимо понашање младих глувих и наглувих током слободног времена.

На основу добијених резултата уочавамо да је најзаступљенији модел слободног времена оријентисан на садржаје који представљају активности усмерене ка забави.

Овај закључак описује интересовање младих глувих и наглувих за садржаје, пре свега забавног карактера, који не захтевају веће интелектуално ангажовање (дружење у клубу глувих, читање часописа, праћење спортског програма на телевизији, праћење серија, комуникација на интернет друштвеним мрежама). Са друге стране, испитаници показују мало интересовања за активније ангажовање, за прикупљање информација путем читања, праћења информативних емисија и садржаја на интернету.

Ови резултати о слободном времену глувих и наглувих су у складу са резултатима других истраживања о слободном времену младих опште популације, у смислу тога да говоре да су млади „потрошачи“ културе, окренути пасивнијим облицима провођења слободног времена (Цветичанин, 2007).

Сматрамо да резултати овог истраживања отварају могућности за даље испитивање навика и специфичности слободног времена младих глувих и наглувих, као и глуве и наглуве деце у школама за децу оштећеног слуха у Србији.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аристотел (1960). Политика, БИГЗ, Београд.
2. Арсић Р., Ковачевић Ј. (2009). Васпитни рад са децом оштећеног слуха у школама са домом ученика, Београдска дефектолошка школа бр. 1, стр. 57-70
3. Atherton, Martin (2009). *A feeling as much as a place: leisure, deaf clubs and the British deaf community*. Leisure Studies, 28 (4). pp. 443-454.
4. Божовић, Р. (1972). Метаморфоза игре, Култура, Београд.
5. Бојанин, С.С. (1985). Неуропсихологија развојног доба и општи реедукативни метод, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд
6. Божовић, Р. (1979). Искушење слободног времена, Младост, Београд.
7. Berke J. (2013). „Deaf Culture - Big D Small D“, доступно на линку: <http://deafness.about.com/cs/culturefeatures1/a/bigdorsmalld.htm>
8. Barnes C. (1991). 'Disabled People in Britain and Discrimination: A Case for Anti-Discrimination Legislation. London, C. Hurst and Co. Ltd.
9. Виготски, Л.С. (1977). Мишљење и говор, Нолит, Београд
10. Gunter, B. G. and Moore, H. A. (1975). Youth, Leisure, and Post-Industrial Society: Implications for the Family. The Family Coordinator, Vol. 24, No. 2: 199-207.
11. Димић, Н.Д., Несторов, С.Ј. (2009). Ставови сурдолога о облику образовања и васпитања вишеструко ометене деце оштећеног слуха. Београдска дефектолошка школа, бр. 3, стр. 1-12
12. Димић, Н. (1996). Методика артикулације, Дефектолошки факултет, Београд.
13. Dumazedier, J. (1974). Sociology of Leisure. New York: Elsevier. Fulgosi, A. (1997). Psihologija ličnosti, Školska knjiga, Zagreb.
14. Zeijl, E., te Poel, Y., du Bois-Reymond, M., Ravelsloot, J. and Meulman, J. J. (2000). The Role of Parents and Peers in the Leisure Activities of Young Adolescents. Journal of Leisure Research, Vol. 32, no. 3: 281-302.
15. Илишин, В. (2002). Интереси и слободно вријеме младих. У В. Илишин и Ф.Радин (ур.) Млади уочи трећег миленија.: Институт за друштвена истраживања. Јарић, И. (2003), Генерација Р: поглед из угла младих. У З. Голубовић, И. Спасић и Ђ.Павићевић (ур.), Политика и свакодневни живот – Србија 1999-2002. Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију, Библиотека „Диспут“, Загреб.

16. Кант, И. (1970). Критика чистог ума. Београд: Култура.
17. Кант, И. (1990). Критика практичног ума. Београд: БИГЗ.
18. Myklebust, H.R. (1964). The psychology of deafness, Grune and Stratton, New York.
19. Марић, Р. (1988). Групе које окупља интересовање за музику. У С. Јоксимовић, Р. Марић, А. Милић, Д. Попадић и М. Васовић (1988). Млади и неформалне групе. У трагању за алтернативом. Београд: Центар за идејни рад ССО Београд.
20. Несторов, С. (2006). Васпитни рад са глувом и наглувом децом са вишеструком ометеношћу и/или поремећајима у понашању. у: Дани дефектолога Србије, Зборник резимеа, стр. 24 Врњачка бања.
21. Несторов С. (2010). Вишеструко ометена глува деца, Задужбина Андрејевић, Београд.
22. Oliver, M. and Barnes, C. (1998). Social Policy and Disabled People: From Exclusion to Inclusion, Longman, London.
23. Padden, Carol A.; Humphries, Tom (Tom L.) (2005). Inside Deaf Culture. Cambridge, MA: Harvard University Press. p. 1.
24. Hunt, P. (1966). A critical condition. In P. Hunt (ed.), Stigma: The Experience of Disability. London: Geoffrey Chapman, 145-59.
25. Цветичанин, П. (2007). Културне потребе, навике и укус грађана Србије и Македоније. Ниш: Одбор за грађанску иницијативу.

CHARACTERISTICS OF LEISURE TIME OF YOUNG DEAF AND HARD OF HEARING

STEVAN NESTOROV

Primary School for Children with disabilities „Radivoj Popovic“, Zemun

SUMMARY

Social inclusion is one of the most important priorities when we talk about the concept of inclusive social development. Participation in regular social activities is not the only, but certainly an important indicator of the quality of life of people with disabilities.

The participation of people with disabilities in everyday social activities is limited due to economic and social barriers. The prejudices of the general

population also play a significant role. Deaf and hard of hearing is hard to adapt to these impacts, so it is understandable to socialize and gather in clubs within the Deaf community.

The main objective of this research was to answer the question of what activities dealing with young deaf and hard of hearing during free time, or to describe the way they spend their leisure time. We were interested in specific activities and facilities which young deaf and hard of hearing dealing with during free time.

Based on the results of this study, we tried to meaningfully interpret the behavior of young deaf and hard of hearing during free time.

Results showed that the most common leisure-oriented model to represent the contents of activities geared towards entertainment. These are mainly activities, such as watching the television series and reading magazines that do not require higher intellectual engagement.

Deaf and hard of hearing is the most socialize with each other, which confirms our assumptions about the connection in the deaf community. All respondents regularly visit the Deaf clubs. Our respondents plenty of their free time spend with computers, rarely follow the news in sign language, and most of the film genres prefer horror movies.

These results on the free time of the Deaf and Hard of Hearing are in accordance with the results of other studies on the free time of young of the general population, in the sense that they are saying that they are mostly young „consumers“ of culture, facing cultural reception and more passive forms of leisure time.

This field of special education and rehabilitation concerning the quality of life of people with disabilities, or the quality of life of deaf and hard of hearing is the insufficiently explored_ These issues are usually addressed through international non-governmental organization projects that are concerned with monitoring the realization of the rights of persons with disabilities_

Our results provide a good basis for further research on the cultural habits of young deaf and hard of hearing_ One should investigate the relationship between leisure activities with socio-economic status of the family, gender, living conditions as well as place of residence_

KEYWORDS: young deaf and hard of hearing, leisure time, culture of the Deaf

УЛОГА ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ И СПОРТА У ПРОЦЕСУ ИНТЕГРАЦИЈЕ ГЛУВИХ ОСОБА

Васо Обрадовић

Савез глувих и наглувих Србије, Београд

Спорти као саставни део рехабилитације глувих и наглувих треба да постану друштвено призната и цењена метода професионалне рехабилитације ових лица.

Као што је видљиво из изнетих, физичко васпитање, спорт и спортска рекреација имају значајну улогу у целокупном процесу рехабилитације глувих особа, а такође и у периоду њихове касније социјално адаптације и интеграције у чујућу средину.

Физичко васпитање је потребно систематски спроводити код глуве деце још у родитељском дому и у предшколским установама. Овај задатак је још наглашенији у периоду основношколској и средњошколској процеса, али и у зрелим годинама глувих људи, кроз спортско-рекреативне активности. Спорт има врло значајну улогу за позитивну социјалну адаптацију глувих, како на радном месту, тако и у локалној чујућој средини.

Досадашња искуства Савеза глувих и наглувих Југославије и Србије на развијању спорта међу својим члановима недвосмислено потврђују да се кроз спорт слушно хендикейираном даје изванредна компензација у циљу његовој активности и стваралачкој рада на радном месту, утиче се на његово физичко и психичко здравље а самим тим доприноси да лакше решава своје свакодневне проблеме и као такав пролази кроз живот, не стварајући ни себи ни друштву тежкоће који би се, несумњиво, у недостигању спорта и рекреације појављивале.

Процес рехабилитације глувих путем спорта треба да се настави, у оквиру јединствене акције Спортској савеза глувих Србије, Савеза за спорт и рекреацију инвалида и на међународном нивоу.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: физичка култура, спорт, глуве особе